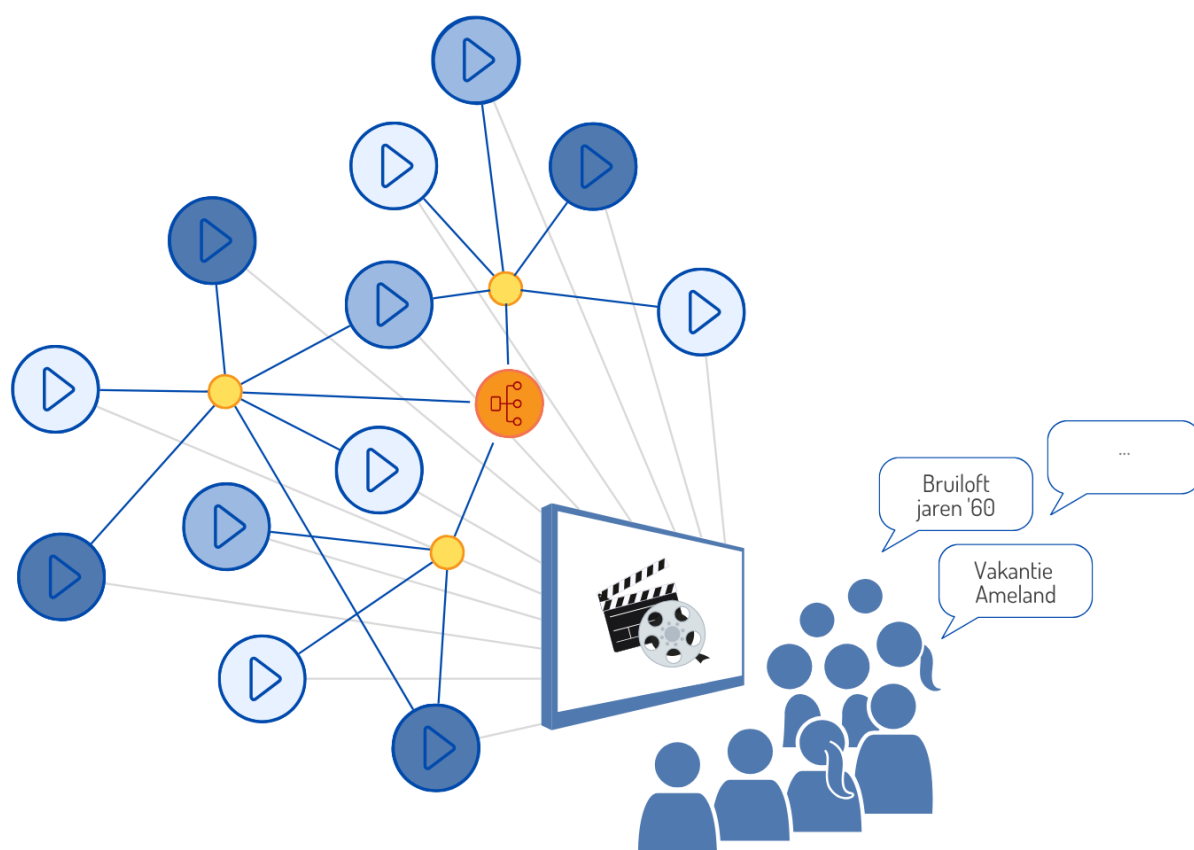

Films als linked-open-data

Haalbaarheidsstudie

Sies Vonk | Versie 2.3 | juni 2025

Inhoudsopgave

INHOUDSOPGAVE	1
SAMENVATTING	3
1. INLEIDING	5
1.1 Het voormalig Amateurfilm Platform	6
1.2 Onderzoeksvragen & Doel	6
NDE-compatibel werken	7
1.3 Leeswijzer	8
2. WERKWIJZE	8
2.1 Deelnemende organisaties	8
2.2. Vragenlijst	8
2.2.1. Verzamelen	9
2.2.2. Bewaren	9
2.2.3. Verbinden	9
2.2.4. Ontsluiten	9
2.2.5. Gezamenlijk platform	10
2.2.6. Linked-open-data	10
3. RESULTATEN	11
3.1 Verzamelen	11
3.2 Bewaren	12
3.3. Verbinden	12
3.4 Ontsluiten	14
3.5 Gezamenlijk platform	14
3.6 Linked-open-data	15
4. CONCLUSIES & AANBEVELINGEN	16
4.1. Films als linked-open-data	16
4.2 Films ontsluiten	17
4.2.1 Vindbaarheid	18

4.3 Impact	19
4.4 Aanbevelingen	19
5. SLOT	20
COLOFON	21

Samenvatting

Nederlands Instituut voor Beeld & Geluid beheerde het afgelopen decennium het Amateurfilm Platform, een online verzameling van zo'n 8000 amateurfilms die veelal een blik boden op familieaangelegenheden zoals verjaardagen, vakanties en bruiloften. Eind 2023 werd dit platform opgeheven aangezien de technische infrastructuur een flinke update behoefde en een gedistribueerd netwerk van films als linked-open-data in potentie beter aansluit bij de Nationale Strategie Digitaal Erfgoed.

Met deze haalbaarheidsstudie is in kaart gebracht in hoeverre deelnemers aan het Amateurfilm Platform en andere erfgoedinstellingen met audiovisuele collecties in staat zijn om filmcollecties volgens de principes van de Nationale Strategie Digitaal Erfgoed te verbinden en te ontsluiten. Hierbij is vooral gekeken naar de mogelijkheden die de organisaties hebben op het gebied van linked-open-data en de wijze waarop met deze linked-open-data de onderscheidende meerwaarde van het voormalig Amateurfilm Platform te waarborgen valt.

Voor het uitvoeren van deze studie zijn de leden van het Nationaal Overleg Regionale Audiovisuele Archieven (NORAA), alsook het EYE Filmmuseum en Beeld & Geluid, de beheerder van het Amateurfilm Platform benaderd. Dertien van hen hebben zeer bereidwillig hun kennis, ervaring, werkwijze en mening op het gebied van het verzamelen, bewaren en ontsluiten van audiovisuele collecties gedeeld tijdens online meetings waarbij een vooropgestelde vragenlijst als uitgangspunt diende.

Uit de gesprekken is gebleken dat er het nodige enthousiasme is en ook de ambitie om audiovisueel materiaal als linked-open-data te publiceren. Hoe dit vervolgens aan de gebruiker wordt gepresenteerd en in welke vorm, is nog onderwerp van discussie.

Alvorens een publieksvriendelijke online presentatie te kunnen ontwikkelen zijn er echter nog een aantal technische en inhoudelijke uitdagingen te overwinnen. De meeste organisaties beschikken bijvoorbeeld (nog) niet over de juiste software om collecties als linked-open-data te kunnen ontsluiten. Daarnaast geven de geïnterviewde collectiebeheerders aan dat ze een extra impuls aan kennis kunnen gebruiken om de metadata van de films op verbonden wijze aan te bieden. Gezien de razendsnelle ontwikkelingen bij de verschillende softwareleveranciers en het netwerk van ondersteuning dat door Netwerk Digitaal Erfgoed geboden wordt lijken deze obstakels op relatief korte termijn te ondervangen.

Een grotere uitdaging is het borgen van de onderscheidende kenmerken van het voormalig Amateurfilm Platform. De rijke gecontextualiseerde wijze waarop de amateurfilms werden gepresenteerd werd mogelijk gemaakt door de onderlinge verbindingen die op het platform werden toegevoegd. Met linked-open-data kunnen onderlinge verbindingen juist gemaakt worden zonder een platform als tussenlaag. Door de data te verbinden bij de bron ontstaat er linked-data. Dit doet men in de praktijk door entiteiten/trefwoorden/termen te koppelen aan

terminologiebronnen zoals de Gemeenschappelijke Thesaurus Audiovisuele Archieven. Net hierin schuilt de uitdaging. Uit deze studie blijkt namelijk dat de films veelal heel erg goed beschreven zijn en wel in de vorm van lopende tekst. Er zijn echter maar weinig entiteiten toegevoegd aan de metadata en dat maakt het moeilijk om bruikbare linked-open-data aan te bieden. Hiervoor zouden eerst extra entiteiten uit de beschrijvingen en beelden gegenereerd moeten worden om deze vervolgens te verbinden. Dit is een enorme klus, al wordt er reeds op verschillende manieren geëxperimenteerd met artificial intelligence (AI) om dit proces te vereenvoudigen en te versnellen.

Waar het publiceren van linked-open-data nog om de nodige ontwikkelingen en aanpassingen vraagt, is het misschien wel mogelijk om de reeds gepresenteerde films (nog) beter vindbaar te maken. Een verbeterde vindbaarheid van digitaal erfgoed is immers net zo goed onderdeel van de Nationale Strategie Digitaal Erfgoed. Veel films worden nu op de eigen en/of gezamenlijke websites ontsloten. Deze online presentaties bedienen vaak een groot publiek uit de directe omgeving van de collectiebeherende instellingen. Door de websites met behulp van schema.org te voorzien van gestructureerde metadata worden deze beter geïndexeerd door zoekmachines en daarmee beter vindbaar voor gebruikers.

Conclusies

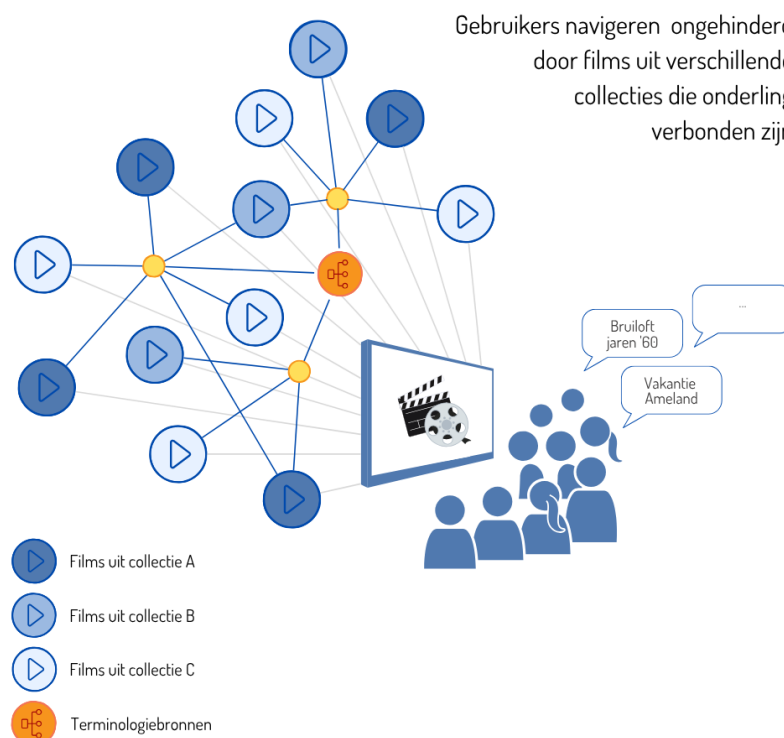
Een gedistribueerd netwerk van films als linked-open-data om audiovisueel materiaal op een rijke gecontextualiseerde wijze te ontsluiten lijkt op korte termijn nog niet haalbaar. Daarvoor dient software aangepast te worden, kennis verrijkt en entiteiten gegenereerd uit beschrijvingen. Als het gaat over de noodzaak van een alomvattend landelijk filmplatform zijn de meningen verdeeld. Een centrale 'etalage' met een kleinere selectie audiovisueel materiaal als uithangbord voor de regionale of lokale filmplatforms wordt breder gedragen. Het toevoegen van gestructureerde metadata zou hierbij de vindbaarheid verder kunnen verbeteren. De ambitie om films als linked-open-data te publiceren en daarmee onderdeel te maken van een netwerk van verbonden erfgoed is duidelijk aanwezig. Een extra impuls aan kennis, kunde en middelen zal dit proces zeker versnellen.

1. Inleiding

Het online Amateurfilm Platform maakte het de afgelopen tien jaar mogelijk om door zo'n 8.000 historische films te browsen. Het was voor gebruikers een bron van informatie, verwondering en inspiratie. De techniek achter het platform is helaas verouderd en brengt de nodige veiligheidsrisico's met zich mee. Om deze reden was Beeld & Geluid, de beheerder van het platform, genoodzaakt het platform per 1 november 2023 uit de lucht te halen. Alvorens opnieuw te investeren in het verouderde systeem is ervoor gekozen om ook andere wegen te verkennen als het gaat om het bewaren en presenteren van amateurfilms. Een gedistribueerd netwerk van films als linked-open-data ligt hierbij het meest voor de hand aangezien dit goed aansluit bij de [Nationale Strategie Digitaal Erfgoed](#)¹.

Deze haalbaarheidsstudie is erop gericht om te achterhalen in hoeverre bestaande partners van het Amateurfilm Platform en andere erfgoedinstellingen met audiovisuele collecties in staat zijn om NDE-compatibel te werken en daarmee (amateur)films als linked-open-data beschikbaar te stellen. Hierbij mogen de onderscheidende kenmerken van het voormalig platform zeker niet uit het oog verloren worden. Daarnaast is nagegaan welke kansen en wensen er liggen om het thema film te presenteren binnen de reeds bestaande landelijke infrastructuur.

Een gedistribueerd netwerk van films als linked-open-data

¹ <https://netwerkdigitaalerfgoed.nl/activiteiten/nationale-strategie-digitaal-erfgoed/>

1.1 Het voormalig Amateurfilm Platform

Het voormalig Amateurfilm Platform bracht zo'n 8.000 amateurfilms bij elkaar. Deze films boden – en bieden nog steeds – veelal een persoonlijke blik op en inzicht in familieaangelegenheden zoals verjaardagen, vakanties, bruiloften en andere momenten uit het dagelijks leven en zijn daarmee van grote cultuurhistorische waarde. Daarnaast waren er (lokale) nieuwsreportages, documentaires, korte speelfilms en animatiefilms te vinden en was het mogelijk om nieuwe films toe te voegen. Deze combinatie van allerlei soorten films uit verschillende bronnen maakte het platform een waardevolle bron voor onderzoekers, studenten, archivariissen, conservatoren, kunstenaars, mediaprofessionals, amateurfilmers en eenieder met een interesse in en voorliefde voor geschiedenis, sociologie, cultuur en film. Dit blijkt ook wel uit de jaarlijkse bezoekcijfers van de website: 150.000 paginaweergaves en 40.000 unieke bezoekers.

Het platform werd beheerd door Beeld & Geluid en maakte het mogelijk om de films van metadata te voorzien en in samenhang te presenteren. De films werden ofwel geïntegreerd, ofwel verbonden aan het platform. Dit laatste was het geval als de films reeds gepubliceerd waren op YouTube of Vimeo.

De films werden van uitleg en context voorzien en toegankelijk gemaakt voor een groot publiek. Het onderscheidende karakter zat vooral in de rijke, gecontextualiseerde wijze waarop de films samen werden gebracht in één online platform.

1.2 Onderzoeksvragen & Doel

Het Amateurfilm Platform had nood aan een flinke update. Technisch diende één en ander vernieuwd te worden maar ook de uitgangspunten van het platform dienden gemoderniseerd te worden. Het Amateurfilm Platform sloot namelijk niet volledig aan bij de Nationale Strategie Digitaal Erfgoed. Metadata werd bijvoorbeeld op het platform toegevoegd en niet altijd bij de bron zoals dit is voorgeschreven in de [Digitaal Erfgoed Referentie Architectuur \(DERA\)](#)². Daarnaast zijn er op provinciaal en regionaal niveau steeds meer succesvolle initiatieven op het gebied van het digitaliseren, beheren en presenteren van (amateur)films. Een gedistribueerd netwerk van films ligt daarmee voor de hand. Op het moment dat collectiebeherende organisaties – de bronhouders – hun films volgens (internationale) standaarden beschikbaar maken is het mogelijk om aan de hand van de [Architectuurblauwdruk voor dienstplatforms](#)³ een platform te creëren dat de films van de verschillende bronhouders in samenhang presenteert. De techniek die hiervoor gebruikt wordt is linked-open-data en de wijze waarop de data 'linked' ofwel verbonden wordt gemaakt is door het gebruik van standaardtermen uit terminologiebronnen. Dit verbinden bij de bron maakt het mogelijk om de rijke gecontextualiseerde kenmerken van het voormalig Amateurfilm Platform te evenaren of zelfs te overtreffen, geheel in lijn met de Nationale Strategie Digitaal Erfgoed. Het gebruik van onder meer terminologiebronnen en het publiceren van linked-open-data vanuit de bron noemen we NDE-compatibel werken.

² <https://zenodo.org/records/5562062>

³ <https://zenodo.org/records/8273098>

Het doel van deze haalbaarheidsstudie is dan ook om in kaart te brengen in hoeverre voormalige partners van het Amateurfilm Platform en andere erfgoedinstellingen in staat zijn om de (amateur)films volgens de Nationale Strategie Digitaal Erfgoed te ontsluiten. Met andere woorden, kan er NDE-compatibel gewerkt worden om de films als linked-open-data te publiceren? Op die manier wordt het namelijk mogelijk om de verschillende (amateur)films in samenhang te ontsluiten.

De kernvraag van deze haalbaarheidsstudie is daarom:

Wat is er nodig bij de verschillende partners van het Amateurfilm Platform en andere erfgoedorganisaties om amateurfilms als linked-open-data beschikbaar te stellen?

Een tweede doelstelling voor deze studie is om te achterhalen in hoeverre het thema 'film' in de huidige landelijke infrastructuur opgenomen kan worden. Hierbij is het van belang om na te gaan welke wensen er leven bij de bronhouders (collectiebeherende instellingen) op het gebied van het ontsluiten van de films. Welke doelgroep willen zij bedienen? Welke initiatieven bestaan reeds? En is er behoefte aan een gezamenlijk platform of juist aan nieuwe presentatievormen?

De secundaire vraag van deze studie is daarom:

Op welke wijze worden films reeds gepresenteerd door de bronhouders en welke wensen zijn er ten aanzien van het (gezamenlijk) ontsluiten van films?

De route naar een gedistribueerd netwerk van films als linked-open-data heeft mogelijk ook een impact op het aanbod van films. De partners van het voormalig Amateurfilm Platform zijn verspreid over heel Nederland en staan daarmee mogelijk nauwer in contact met de eigenaren van (amateur)films dan Beeld & Geluid als centraal beheerder van het platform. Werkt dit drempelverlagend en leidt dit tot een rijker en breder aanbod van audiovisueel materiaal waar onderzoekers, studenten, archivariissen, conservatoren, kunstenaars, media-professionals, amateurfilmers en eenieder met een interesse in en voorliefde voor geschiedenis, sociologie, cultuur en film maken mee aan de slag kunnen? Om deze reden is er tijdens deze studie ook onderzoek gedaan naar de collectioneringspraktijk van de verschillende partners en het gebruik van de reeds online beschikbare films door het publiek.

NDE-compatibel werken

Bij de Nationale Strategie Digitaal Erfgoed staat de gebruiker centraal. Het doel is om het publiek grenzeloos door ons gezamenlijk online erfgoed te laten surfen. Hiervoor gebruiken we linked-open-data. Dit is een internationale (web)standaard en daarmee de ideale manier om digitaal erfgoed te ontsluiten en verbinden. Op het moment dat erfgoedorganisaties hun erfgoeddata als linked-open-data beschikbaar stellen, ontstaat er een netwerk van verbonden erfgoed waar gebruikers ongehinderd doorheen kunnen zoeken. Door NDE-compatibel te werken worden collecties duurzaam ontsloten en verbonden en daarmee onderdeel van dit netwerk van verbonden erfgoed.

NDE-compatibel werken houdt in:

1. Gebruikmaken van [duurzame identifiers](#);
2. linken naar URI's van gestandaardiseerde termen via het [Termennetwerk](#);
3. erfgoedinformatie publiceren als [linked-open-data](#);
4. datasets vindbaar maken voor anderen via het [Datasetregister](#);
5. voor toegang tot beeldcollecties gebruikmaken van [IIIF](#).

1.3 Leeswijzer

Deze studie bestaat uit vier hoofdstukken:

Hoofdstuk 1 beschrijft de aanleiding voor het uitvoeren van de studie, de doelstelling en kernvragen.

Hoofdstuk 2 duidt de wijze waarop de studie is uitgevoerd en welke partijen daarbij betrokken zijn.

De resultaten van deze werkwijze zijn ondergebracht in Hoofdstuk 3.

Hoofdstuk 4 beantwoordt de kernvragen en benoemt een aantal aanbevelingen.

2. Werkwijze

De inzet van deze haalbaarheidsstudie is om te achterhalen in welke mate het mogelijk is om audiovisuele collecties te ontsluiten als linked-open-data. Om die reden is er onderzoek gedaan naar de digitale infrastructuur van de collectiebeherende instellingen en de mate waarin NDE-compatibel werken reeds mogelijk is. Dit onderzoek vond plaats door middel van een online vraaggesprek met de collectie- en applicatiebeheerders van verschillende audiovisuele archieven. Een vooraf opgestelde vragenlijst diende hierbij als uitgangspunt voor gesprek. Dankzij de bereidwilligheid van de vele gepassioneerde beheerders heeft deze studie zijn vorm kunnen krijgen en is er een duidelijk beeld ontstaan over de gangbare praktijk van het bewaren, beheren en presenteren van films.

2.1 Deelnemende organisaties

Voor deze studie zijn vanzelfsprekend de bestaande partners van het Amateurfilm Platform uitgenodigd. Zij zijn allen deelnemer aan het Nationaal Overleg Regionale Audiovisuele Archieven (NORAA). Om een zo breed mogelijke doorsnede te verkrijgen van de huidige stand van zaken zijn ook de overige deelnemers aan NORAA betrokken bij deze studie. Hiermee zijn organisaties uit vrijwel alle provincies vertegenwoordigd en ontstaat er een mooie balans tussen regionale, gemeentelijke en provinciale archieven.

Naast de deelnemers aan NORAA zijn ook Beeld & Geluid en het Eye filmmuseum uitgenodigd voor de studie. Beide beheren grote collecties audiovisueel materiaal en deelden dit op het Amateurfilm Platform. Daarnaast zijn zij, evenals de voorzitter van NORAA, onderdeel van de domeinraad van AVA_Net en hebben daarmee een heel goed beeld van wat er speelt binnen het Nederlandse audiovisuele landschap.

Uiteindelijk hebben de collectiebeheerders van dertien verschillende organisaties zeer bereidwillig hun kennis, ervaring, werkwijze en mening op het gebied van het verzamelen, bewaren en ontsluiten van audiovisuele collecties gedeeld tijdens een online meeting. Een volledig overzicht van bijdragers aan deze haalbaarheidsstudie is opgenomen in de [Colofon](#).

2.2. Vragenlijst

Ter voorbereiding van de interviews met de collectiebeheerders werd eerst een algemene vragenlijst opgesteld. Deze diende als uitgangspunt om de verschillende organisaties over dezelfde onderwerpen te bevragen en hiermee konden de betreffende deelnemers zich alvast voorbereiden op het vraaggesprek. De vragenlijst bestaat uit zes onderdelen die te maken hebben met het verzamelen, bewaren, verbinden en ontsluiten van films en zullen hier nader toegelicht worden.

2.2.1. Verzamelen

Het onderdeel Verzamelen van de vragenlijst richt zich op de collecties van de verschillende organisaties. Welke films worden opgenomen in de collectie? Is hier een verzamel- of acquisitiebeleid voor? En richt zich dit op bepaalde onderwerpen?

Inzicht in de collectioneringspraktijk van de verschillende partners is van belang voor deze studie omdat hiermee achterhaald kan worden in hoeverre het thema 'film' in de huidige landelijke infrastructuur opgenomen kan worden en om inzicht te krijgen in de mogelijke impact die een gedistribueerd netwerk van films heeft op het aanbod van films.

2.2.2. Bewaren

Het tweede onderdeel dat besproken werd met alle deelnemers aan deze studie is de wijze waarop de films worden bewaard. Het gaat daarbij om zowel de metadata over de films als digitale bestanden van de films zelf. Wordt de metadata in een collectie-informatiesysteem bewaard? Welke software is dat dan? En hoe en waar worden de digitale bestanden van de films bewaard?

Deze vragen dragen bij aan een beter inzicht in de mate waarin NDE-compatibel gewerkt kan worden en of films duurzaam bewaard worden en toegankelijk zijn.

2.2.3. Verbinden

Het onderscheidende karakter van het Amateurfilm Platform was vooral te danken aan de manier waarop films rijk, gecontextualiseerd en in samenhang werden gepresenteerd. Om dit onderscheidende karakter te borgen binnen een netwerk van films als linked-open-data dienen de films bij de bron verbonden te worden. Hiervoor zijn het gebruik van beschrijvingsmodellen en (web)standaarden van groot belang. De vragen bij het onderdeel Verbinden zijn er daarom op gericht om te achterhalen in hoeverre de beheerders van audiovisuele collecties al met standaarden werken. Worden er bijvoorbeeld al terminologiebronnen gebruikt zoals de Gemeenschappelijke Thesaurus voor Audiovisuele Archieven (GTAA) om collecties te verbinden? Daarnaast dienen de vragen om te achterhalen in hoeverre de films met bijbehorende metadata bruikbaar zijn, bruikbaar in de zin van: zijn deze geschikt om online te ontsluiten? Zijn de beschrijvingen publieksvriendelijk? Zijn deze divers en inclusief? Rusten er nog bepaalde rechten op de films zoals auteurs- en/of portretrechten? Met andere woorden: Welke mogelijke obstakels zijn er om de films als linked-open-data te ontsluiten?

2.2.4. Ontsluiten

Naast het Amateurfilm Platform worden films op diverse websites en platforms ontsloten. De vragen bij dit onderdeel hebben direct betrekking op het secundaire vraagstuk van deze studie: Op welke wijze worden films reeds gepresenteerd door de bronhouders? Met welk doel? En voor welke doelgroep(en)?

2.2.5. Gezamenlijk platform

De vragen met betrekking tot het ontsluiten van films leiden als vanzelf naar de vraag: Is er onder de bronhouders behoefte aan een gezamenlijk filmplatform zoals het Amateurfilm Platform? Zijn er misschien andere initiatieven die reeds voorzien in deze behoefte? Hoe zou een dergelijk platform eruit moeten zien? En voor welke doelgroep is dit dan? Daarnaast is er gevraagd naar de ervaringen op het gebied van betrokkenheid van het publiek. De belangrijkste vraag blijft echter: Hoe staat de organisatie tegenover het publiceren van de films als linked-open-data en de mogelijkheden die deze bieden?

2.2.6. Linked-open-data

Om NDE-compatibel te kunnen werken en dus films als linked-open-data aan te bieden dient de juiste digitale infrastructuur aanwezig te zijn bij de collectiebeherende organisaties. NDE-compatibel werken betekent immers gebruik maken van duurzame identifiers, linken van termen, publiceren van linked-open-data en deze aanmelden in het Datasetregister. Aan de hand van deze uitgangspunten is onderzocht in hoeverre deze functionaliteiten reeds beschikbaar zijn bij de bronhouders en of de standaarden aansluiten bij de huidige activiteiten. Hieruit valt te concluderen wat er nog nodig is om NDE-compatibel te gaan werken.

Films verbinden m.b.v. terminologiebronnen

3. Resultaten

Een gedistribueerd netwerk van films als linked-open-data gaat uit van het principe dat de films vanuit de bron worden ontsloten. Het zijn dus de bronhouders ofwel de collectiebeherende organisaties die het audiovisuele materiaal bij de bron verbinden en toegankelijk maken. Dit in tegenstelling tot het Amateurfilm Platform waar de data pas verbonden werd nadat het verzameld was op een dataplatform. Juist om deze reden richt deze haalbaarheidsstudie zich op beheerders van audiovisuele collecties en de mogelijkheden die zij hebben om NDE-compatibel te werken.

De deelnemers aan NORAA zijn benaderd voor een online meeting waarbij de hierboven beschreven vragenlijst als uitgangspunt voor gesprek diende. Dankzij de bereidwilligheid van de verschillende collectiebeheerders en occasioneel ook de applicatiebeheerder van de betreffende organisaties is er een duidelijk beeld ontstaan over de manier van werken en de wensen en mogelijkheden op het gebied van linked-open-data.

De resultaten zijn verwerkt en op bepaalde punten enigszins veralgemeend om goed met elkaar te kunnen vergelijken. De resultaten zijn in de volgende paragrafen verwerkt waarbij aangemerkt dient te worden dat ook Beeld & Geluid en het Eye Filmmuseum hebben deelgenomen aan deze studie. Zij zijn qua collectie lastig te vergelijken met de andere deelnemers aangezien hun collecties nog veel breder zijn door onder meer de omroeparchieven en (internationale) speelfilms. Om deze reden zullen Beeld & Geluid en het Eye Filmmuseum bij Resultaten een enkele keer apart benoemd worden.

De resultaten zijn per onderdeel van de bovengenoemde vragenlijst gerangschikt. In hoofdstuk 4 zullen hier conclusies en aanbevelingen aan verbonden worden.

3.1 Verzamelen

Het meest opvallende resultaat van het onderdeel Verzamelen is dat er duidelijke consensus bestaat over de term 'amateurfilm', of beter gezegd dat amateurfilm niet de juiste term is. Veel liever praten de deelnemers over 'film'. Dit blijkt ook wel uit de verschillende collecties. Deze bevatten zeker films die door amateurfilmers zijn opgenomen maar evenzogoed professioneel vervaardigde films. De scheidslijn tussen amateur en professioneel is in de praktijk vaak lastig te duiden.

Wat betreft het verzamelbeleid concentreren de collectiebeheerders zich voornamelijk op de eigen provincie, regio of stad. Films die fragmenten uit het dagelijks leven vastleggen zoals verjaardagen, bruiloften en vakanties, maar ook films die te maken hebben met de lokale nijverheid en industrie. Deze dagelijkse bedrijvigheid is meestal vastgelegd door professionals terwijl de films over het dagelijks leven veelal 'home video's' zijn. Opvallend vaak worden de dorpsfilms van Johan Adolfs genoemd.

De vakantiefilms spelen zich meestal af op een locatie buiten de eigen provincie, regio of stad. Omdat het gaat om personen uit de omgeving passen deze vaak toch binnen het collectiebeleid. Een aantal organisaties voert het beleid om ook films te verzamelen die niet per se over de eigen omgeving gaan maar wel door personen uit de omgeving zijn vervaardigd. Dit maakt dat de collectiebeheerders zich er bewust van zijn dat andere collecties waarschijnlijk de nodige films bevatten die heel goed aansluiten bij de eigen collectie en dat het gezamenlijk presenteren van de films daarom een meerwaarde zou zijn.

Het overgrote deel van de beheerders voert geen actief acquisitiebeleid al worden aangeboden films niet als vanzelfsprekend opgenomen in de collectie. Nieuw op te nemen films dienen de bestaande collectie te versterken. De beheerders hebben namelijk duidelijk oog voor eventuele hiaten in de collecties zoals bepaalde periodes of de multiculturele samenleving die onderbelicht zijn. Denk hierbij aan films over Rotterdam van vóór WOII of de dagelijkse bezigheden van bepaalde bevolkingsgroepen. Daarnaast worden rondom bepaalde actuele thema's regelmatig projecten opgestart om films met dit onderwerp te verzamelen en onderdeel van de collectie te maken. Verder worden de collecties uitgebreid met films uit bredere archieven die door de instelling worden opgenomen. Een enkele collectiebeheerder neemt ál het aangeboden materiaal op in de collectie.

Beeld & Geluid beschikt ook over een collectie films die het dagelijks reilen en zeilen weergeven. Ook deze zijn duidelijk regionaal verbonden want komen voornamelijk uit Hilversum, 't Gooi en Amsterdam. De collectie van de voormalige Stichting Smalfilmmuseum (in beheer bij Beeld & Geluid) kent wel een meer nationaal karakter.

3.2 Bewaren

Het bewaren van fysieke films is een flinke uitdaging, deze dienen onder de juiste omstandigheden opgeslagen te worden. Uit de vraaggesprekken blijkt dat de films met veel zorg bewaard worden. De meeste collecties worden opgeslagen in koude-depots of zijn aan de zorg van Beeld & Geluid overgedragen. Ook het digitaliseren van de films is meestal goed georganiseerd. Dit gebeurt in eigen beheer of wordt uitbesteed aan een gespecialiseerde partner.

De digitale bestanden worden vervolgens opgeslagen op de eigen server en in een aantal gevallen op LTO-tape of opgenomen in het E-depot van de betreffende archiefinstelling. Daarnaast wordt er bijna altijd een MP4 afgeleide gemaakt voor online presentaties.

Voor beschrijvende metadata van de films wordt zonder uitzondering gebruik gemaakt van collectie-informatiesystemen. Het gaat hierbij meestal om het softwaresysteem dat door het archief of museum wordt gebruikt voor de gehele collectie waar de audiovisuele collectie een onderdeel van is. Driekwart van de bevraagde organisaties werkt met MAIS-Flexis van De Ree waarbij de functionaliteit per organisatie wat kan verschillen. Andere organisaties gebruiken Axiell Collections, Memorix Maior of Atlantis.

3.3. Verbinden

Het doel van het onderdeel Verbinden is om te achterhalen in hoeverre films reeds bruikbaar zijn om als linked-open-data aangeboden te worden. Standaarden spelen hierbij een belangrijke rol aangezien dit de wijze is waarop films vanuit de bron als verbonden erfgoed ontsloten kunnen worden. Om de films ook als open-data aan te kunnen bieden is van belang om na te gaan of er nog rechten op de films rusten en of de gedeelde informatie voldoende publieksvriendelijk is.

Uit de bevraging blijkt dat het collectie-informatiesysteem van grote invloed is op de beschrijvende metadata van de films. De meeste films zijn voorzien van een titel, vervaardiger, datum en beschrijving. Naargelang de organisatie zijn daar nog parameters aan toegevoegd als kleur, geluid en soort materiaal. De metadata bevatten echter maar weinig trefwoorden zoals plaatsnamen, onderwerpen of gebeurtenissen. De collectiebeheerders die MAIS-Flexis gebruiken geven aan dat ze zich veelal concentreren op het maken van een goede beschrijving omdat het lastig is om

trefwoorden toe te voegen. Films bevatten vaak verschillende fragmenten waar niet apart trefwoorden aan toegevoegd kunnen worden. Een voorbeeld: een film bevat een opname van een verjaardagsfeest, gevolgd door opnames tijdens een vakantie en ook nog bruiloft. Dat zijn dus drie fragmenten in één film. Trefwoorden zijn dan maar van toepassing op een enkel fragment. MAIS-Flexis biedt de mogelijkheid om de fragmenten apart te beschrijven maar deze functie is niet overal in gebruik en daar komt nog bij dat er geen trefwoordveld beschikbaar is om een fragment te beschrijven. Enkele organisaties 'knippen' de verschillende fragmenten en nemen deze apart op in het collectie-informatiesysteem maar hiermee gaat de oorspronkelijk film natuurlijk verloren.

De behoefte om bepaalde beschrijvende trefwoorden te kunnen gebruiken is bij de collectiebeheerders echter wel duidelijk aanwezig. Deze worden daarom zo goed mogelijk verwerkt in de beschrijving van de betreffende films. Een enkeling heeft daarbij heel duidelijk oog voor verschillende termen met eenzelfde betekenis en gebruikt in één beschrijving bijvoorbeeld heel bewust de termen huwelijk, trouwfeest en bruiloft. Dit alles om de films beter vindbaar te maken voor gebruikers.

Veel aandacht ligt daarmee op het beschrijven van de films in lopende tekst. Standaarden worden hier niet voor gebruikt. Er zijn vaak wel richtlijnen voor het opmaken van een beschrijving maar hierbij wordt geen gebruik gemaakt van termen uit bijvoorbeeld terminologiebronnen.

Er zijn overigens wel degelijk een aantal organisaties die trefwoorden gebruiken, maar ze maken daarbij geen gebruik van terminologiebronnen. Vaak wordt een eigen termenlijst/thesaurus gebruikt die niet structureel wordt onderhouden. Gebruikers van Atlantis en Axiell Collections hebben betere mogelijkheden om trefwoorden toe te voegen en die worden dan ook meer gebruikt. Organisaties die zijn overgestapt van Atlantis naar MAIS-Flexis constateren een duidelijk verschil aan mogelijkheden als het gaat om het toevoegen en beheren van termen.

Linked-OPEN-data

Als het gaat om het 'open' in linked-open-data geven de meeste collectiebeheerders aan heel goed op de hoogte te zijn van rechten die er al dan niet op de films rusten. Volgens de meeste zijn deze niet meteen een obstakel voor het ontsluiten van de films. Bij de opname van films in de collectie worden hier vaak al afspraken over gemaakt. Dat wil niet zeggen dat zomaar alle films getoond kunnen worden en dat er geen films zijn waarvan de rechtenstatus onbekend is, maar dit wordt niet als en onoverkomelijk probleem ervaren.

Hetzelfde geldt voor toegankelijkheid van de beschrijvingen. De verschillende organisaties zijn er zich terdege van bewust dat beschrijvingen verouderd taalgebruik kunnen bevatten en bijna de helft van de geïnterviewde instellingen is al projecten gestart om de beschrijvingen publiek vriendelijk, divers en inclusief te maken. Evenals bij de rechten is hier nog werk aan de winkel maar vormt dit geen beperking in het ontsluiten van films.

3.4 Ontsluiten

Net als bij het onderdeel Verbinden speelt het collectie-informatiesysteem een belangrijke rol bij het ontsluiten van films. De gebruikers van MAIS-Flexis presenteren hun films namelijk allen op de website [archieven.nl](https://www.archieven.nl/)⁴. Dit is een dienst van De Ree gekoppeld aan het collectie-informatiesysteem en bevat meer dan 42.000 films. Vanuit MAIS-Flexis is het overigens ook mogelijk om films op [oorlogsbronnen.nl](https://www.oorlogsbronnen.nl/)⁵ te tonen. Een aantal organisaties maakt gebruik van deze koppeling.

Bijna alle organisaties tonen hun films op de eigen website, enkel in Brabant is dit anders. Daar worden de films van meerdere Brabantse archieven ook gezamenlijk ontsloten via de website [BrabantinBeelden](https://www.brabantinbeelden.nl/)⁶. Dit is een samenwerking tussen verschillende Brabantse archieven die ruim 3.000 films presenteren op het gezamenlijk platform. Deze films zijn apart te raadplegen maar worden ook van context voorzien door ze te verwerken in een bepaald thema of verhaal.

Volgens driekwart van de collectiebeheerders wordt hiermee met name een historisch geïnteresseerd publiek bereikt, bijvoorbeeld de leden van historische verenigingen, die speuren naar sporen uit het verleden of mensen die opzoek zijn naar hun roots. Daarnaast geeft een derde van de beheerders aan dat films worden ingezet voor projecten met ouderen en voor initiatieven rondom Alzheimer.

Deze gebruikers komen vaak uit de directe omgeving van het archief of museum dat overeenstemt met het eerder genoemde verzamelbeleid. Ook Beeld & Geluid bevestigt deze regionale verbondenheid.

In mindere mate worden de films gezocht door film- en cultuurliefhebbers en komen de collectiebeheerders regelmatig in contact met beeldresearchers die de films willen gebruiken in nieuwe producties. Deze laatste groep is relatief klein en redelijk ‘bekend’ bij de verschillende bronhouders.

Naast de platforms archieven.nl en BrabantinBeelden worden de films, meestal in kleine getalen, via YouTube gepresenteerd. De helft van de deelnemers is actief op YouTube en richt zich daarmee op doelgroepen die niet zozeer gebruik maken van de collectiepagina's.

3.5 Gezamenlijk platform

Met archieven.nl en BrabantinBeelden bestaan er reeds twee platformen die films van verschillende organisaties bij elkaar brengen. Samen zijn dat meer dan 45.000 films. BrabantinBeelden beperkt zich daarbij tot de eigen provincie terwijl archieven.nl een meer landelijk karakter heeft. Toch geeft archieven.nl geen volledig beeld aangezien hier enkel films worden getoond die worden beheerd in een bepaalde software die niet door alle instellingen gebruikt wordt.

Hiermee wordt dan ook de vraag opgeworpen: Is er behoefte aan een landelijk platform voor films dat provincie-overschrijdend is en niet softwareafhankelijk? De meningen hierover zijn verdeeld. Een kwart van de ondervraagden vindt dat er wel degelijk een dergelijk platform moet komen speciaal voor films. Als gebruikers worden hiervoor de beeldresearchers en film liefhebbers genoemd en tevens wordt het gezien als dienst voor het onderwijs.

⁴ <https://www.archieven.nl/nl/>

⁵ <https://www.oorlogsbronnen.nl/>

⁶ <https://brabantinbeelden.nl/>

Een derde van de collectiebeheerders vindt een landelijk platform niet per se noodzakelijk aangezien de doelgroep, zijnde het publiek uit de directe omgeving, al heel goed bediend wordt. Dit gevoel wordt verstrekt door de resultaten van BrabantinBeelden dat meer online bezoekers registreert dan het Amateurfilm Platform. In het noorden van het land leeft de ambitie voor een eenzelfde gezamenlijk platform maar dan voor de Groningse, Friese en Drentse filmcollecties.

Over het algemeen vinden de collectiebeheerders dat de bestaande websites wel beter vindbaar zouden moeten worden. Een centraal register met verwijzingen naar de verschillende websites wordt door een kwart van de ondervraagden geopperd terwijl meer dan de helft wel iets ziet in een schatkamer waar het onderwerp films in de schijnwerpers wordt gezet door het bijeenbrengen van een aantal topstukken waarbij een duidelijke verwijzing komt naar de reeds bestaande websites. Dit idee vindt zijn oorsprong in een initiatief van Beeld & Geluid voor het samenstellen van een schatkamer voor de eigen collectie. De collectiebeheerders zien zich overigens niet meteen als degenen die hier het voortouw in zouden nemen.

Los van de reeds bestaande online presentaties zien de collectiebeheerders zeker wat in de mogelijkheden van linked-open-data. Twee derde van de ondervraagden zou hier graag mee aan de slag gaan. Het voordeel van films als linked-open-data is dat deze op allerlei platforms gebruikt kunnen worden. Niet alleen op een filmplatform maar ook op erfgoedplatforms of thematische websites zoals het eerder genoemde oorlogsbronnen.nl. Dit past volgens velen ook goed bij de opdracht die ze hebben voor het bewaren en beheren van filmisch erfgoed. Voor het presenteren van de films moet misschien gezocht worden naar meer gespecialiseerde partijen.

Collectiebeheerders geven overigens wel heel duidelijk aan dat er ondersteuning nodig is om de films als linked-open-data te kunnen aanbieden. Het ontbreekt hen aan de noodzakelijke kennis, kunde en middelen.

3.6 Linked-open-data

Als laatste deel van deze studie zijn de deelnemers bevraagd over de mogelijkheden om NDE-compatibel te kunnen werken. De collectie-software speelt hierbij een belangrijke rol. Deze helpt immers om de metadata van de films te ontsluiten als linked-open-data. Er blijkt echter maar één organisatie die beschikt over NDE-compatibele software. De meeste werken namelijk met software die nog niet voldoet aan de [requirements voor NDE-compatibel](#)⁷ werken.

Voor ongeveer de helft van de bevraagde organisaties is het mogelijk om de films te voorzien van een duurzame identifier in de vorm van een persistent identifier (PID). Daarnaast zijn er verschillende organisaties die experimenteren met het Termennetwerk, maar de volledige functionaliteit van deze voorziening kan of wordt nog niet gebruikt.

Op dit moment worden films dan ook nog niet als linked-open-data aangeboden, simpelweg omdat de software nog niet voldoet. Daarnaast dienen er nog termen verbonden te worden aan terminologiebronnen. Termen, ofwel trefwoorden, zijn vaak nog niet als zodanig opgenomen in de metadata en dienen dus nog gegenereerd te worden uit de beschrijvingen. Hiervoor wordt met interesse naar de ontwikkelingen op het gebied van artificial intelligence (AI) gekeken. Wellicht kan hiermee een betrouwbare werkwijze ontwikkeld worden die entiteiten genereert uit de beschrijvingen en deze verbindt aan terminologiebronnen. Zoals beschreven geven

⁷ <https://netwerk-digitaal-erfgoed.github.io/requirements-collection-management-systems/>

collectiebeheerders duidelijk te kennen dat ondersteuning bij dit onderwerp zeer welkom is, zo niet noodzakelijk.

Beeld & Geluid publiceert de collectie overigens al wel als linked-open-data. Dit gebeurt niet rechtstreeks vanuit het collectie-informatiesysteem maar met behulp van een (experimenteel) dataplatform. De datasets van Beeld & Geluid zijn dan ook al te vinden in het [Datasetregister](#)⁸. Daarnaast maakt de GTAA deel uit van het Termennetwerk.

4. Conclusies & Aanbevelingen

Uit deze studie blijkt dat de NORAA leden samen een zeer diverse verzameling films beheren die alle aspecten van het dagelijks leven, zowel vrije tijd als professioneel weergeeft. Beheerders hebben duidelijk oog voor de diversiteit van onze samenleving en daarmee kan gesteld worden dat de gezamenlijke filmcollecties van grote sociaal-cultuurhistorische waarde zijn. Een platform (of platforms) waar films uit verschillende collecties bij elkaar gebracht worden ligt dan ook voor de hand. Of dit een landelijk platform moet worden of meerdere platforms die ieder een eigen regio bedienen is nog niet helemaal duidelijk. Onder de collectiebeheerders is in ieder geval het nodige enthousiasme en ook de bereidwilligheid om de audiovisuele collecties te ontsluiten in een gedistribueerd netwerk van films als linked-open-data. Hiermee ontstaan er tal van mogelijkheden voor het presenteren van films op zowel een centraal filmplatform alsook op regionale platforms. Tegelijkertijd kunnen de films getoond worden op bredere erfgoedportals zoals oorlogsbronnen.nl. Het lijkt er sterk op dat dit een enorme impact zal hebben aangezien er minimaal vijf keer tot mogelijk wel tien keer zoveel films online beschikbaar komen in vergelijking met het aantal films op het Amateurfilm Platform.

Er is echter nog werk aan de winkel om de films als linked-open-data te ontsluiten. Allereerst dient de collectiesoftware aangepast te worden en vervolgens moet er flink geïnvesteerd worden in het verbinden van de films. Dit vraagt om de nodige tijd en middelen maar in de tussentijd kunnen de reeds gepubliceerde films wellicht beter vindbaar gemaakt worden voor het publiek door het gebruik van gestructureerde metadata.

Er kan dus gesteld worden dat deze studie voldoende inzicht heeft geleverd om de kernvraag te beantwoorden alsook het secundaire vraagstuk.

4.1. Films als linked-open-data

Om te beginnen met de kernvraag van deze studie: Wat is er nodig bij de verschillende partners van het Amateurfilm Platform en andere erfgoedorganisaties om amateurfilms als linked-open-data beschikbaar te stellen?

Het antwoord hierop is veelomvattend. Allereerst is het van belang dat de collectiebeherende organisaties met NDE-compatibele software kunnen gaan werken. Op dit moment beschikt maar een enkele organisatie over software die het mogelijk maakt om vanuit het bronsysteem linked-open-data te publiceren. Het meest gebruikte collectie-informatiesysteem voldoet (nog) niet aan de NDE-compatibiliteit waarmee volledig NDE-compatibel werken nog niet mogelijk is. Nu wordt er door de

⁸ <https://datasetregister.netwerkdigitaalerfgoed.nl/>

verschillende softwareleveranciers hard gewerkt om te voldoen aan de juiste requirements zodat er linked-open-data vanuit de bron beschikbaar gemaakt kan worden. De verwachting is dat deze in de nabije toekomst beschikbaar komt voor alle erfgoedorganisaties. Het is echter de vraag of de implementatie van verbeterde, of nieuwe software ook op korte termijn te realiseren is bij de verschillende organisaties. Hiervoor moeten mogelijk aanbestedingen uitgevoerd worden en de beheerders van audiovisuele collecties zijn vaak onderdeel van een bredere archiefinstelling en daarmee afhankelijk van het centrale systeem. Met [NDE Versnellen](#)⁹ is er overigens de nodige ondersteuning beschikbaar bij de overstap naar NDE-compatibele software of het upgraden van bestaande software.

Met de juiste software kan vervolgens NDE-compatibel gewerkt worden maar dat wil nog niet zeggen dat de bestaande data ook al meteen als verbonden data ontsloten kan worden. Hiervoor dienen termen gekoppeld te worden met behulp van terminologiebronnen. Dit is een intens en tijdrovend proces waarbij de ondervraagden duidelijk aangegeven dat er nood is aan ondersteuning. De Datawerkplaatsen en Datacleaners in de verschillende provincies kunnen waarschijnlijk een deel van deze ondersteuning bieden.

De grootste uitdaging zit echter in het genereren van de genoemde termen of trefwoorden. De meeste films zijn namelijk niet voorzien van beschrijvende trefwoorden zoals 'bruiloft, verjaardag of vakantie' die zo belangrijk zijn om het onderscheidende karakter van het Amateurfilm Platform te kunnen reconstrueren. Deze trefwoorden of entiteiten zullen toegevoegd moeten worden aan de metadata van de films aan de hand van de beschrijvingen of de beelden. Dit is een zeer tijdrovende exercitie, zeker als blijkt dat de 8.000 films op het Amateurfilm Platform enkel het topje van de ijsberg zijn. Archiven.nl en BrabantinBeelden bevatten samen immers meer dan 45.000 films.

Mogelijk kan het genereren van entiteiten uit beschrijvingen of beelden geautomatiseerd worden met behulp van AI en/of vernieuwende toepassingen op het Termennetwerk. Voor het genereren van entiteiten uit verhalen wordt bijvoorbeeld al getest met [Simple Named Entity Linking \(SNEL\)](#)¹⁰. Er dient nader onderzoek gedaan te worden op welke wijze technologie het beste toegepast kan worden bij dit vraagstuk.

4.2 Films ontsluiten

Naast de mogelijkheden op het gebied van linked-open-data is er tijdens deze studie onderzoek gedaan naar de reeds bestaande online presentaties en de wensen die er leven bij de verschillende organisaties op het gebied van het (gezamenlijk) ontsluiten van films.

Uit de vraaggesprekken is gebleken dat bijna elke organisatie een deel van hun collectie op de eigen website tonen. Daarnaast zijn veel collecties te vinden op het platform archiven.nl waar collecties van MAIS-Flexis-gebruikers bij elkaar worden gebracht. Dit platform is erfgoedbreed en niet specifiek op films gericht in tegenstelling tot BrabantinBeelden. BrabantinBeelden is een samenwerking tussen verschillende erfgoedinstellingen in de Provincie Noord-Brabant die hun films online bij elkaar brengen.

Is een centraal of landelijk platform voor films wenselijk? Voor beeldresearchers en film liefhebbers misschien wel, al lijkt dit een relatief kleine doelgroep. Het ziet ernaar uit dat de eigen websites en een platform als BrabantinBeelden de achterban al heel goed bedienen. Deze achterban zijn dan

⁹ <https://netwerkdigitaalerfgoed.nl/versnellen-2024/>

¹⁰ <https://simple-named-entity-linking.vercel.app/demo>

historisch geïnteresseerden uit de directe omgeving. Dit sluit natuurlijk ook direct aan bij de collectioneringspraktijk van de verschillende organisaties die zich met name richten op films uit de directe omgeving. Er is echter relatief weinig bekend over de verschillende doelgroepen. Er zijn natuurlijk bezoekers van de verschillende websites en de collectiebeheerders komen regelmatig in contact met gebruikers van de films maar dit geeft niet echt inzicht in wie precies de gebruikers zijn en wat voor gedragingen zij vertonen. Nader onderzoek naar de online gebruikers van films gaat zeker helpen bij het maken van keuzes op het gebied van een landelijk, regionaal of lokaal platform voor films.

Een hernieuwd filmplatform, zoals het Amateurfilm Platform, maar dan op basis van de [Architectuurblauwdruk voor dienstplatforms](#)¹¹ ligt voorlopig niet voor de hand. De benodigde linked-open-data is nog niet beschikbaar bij de bron zoals de DERA voorschrijft en er is tevens te weinig kennis over de potentiële gebruikers om een dergelijk platform op een goede manier in te richten. Daarnaast geven de verschillende ondervraagden aan zich niet meteen als voortrekker van een gezamenlijk landelijk platform zien. Er wordt wel gedacht aan meer samenwerking op regionaal niveau zoals een portal voor de noordelijke provincies en ook de eigen websites worden telkens verbeterd, maar om een centraal platform neer te zetten zal er een nauwere samenwerking nodig zijn tussen de verschillende partijen.

4.2.1 Vindbaarheid

Veel van de ondervraagden vinden dat de reeds bestaande online presentaties beter vindbaar gemaakt kunnen worden, of in ieder geval dat de gebruiker beter de weg moet kunnen vinden naar de verschillende websites. Hierbij wordt toch gedacht aan een landelijke toepassing die als centrale toegang dient voor gebruikers en naargelang interesse doorverwijst naar de verschillende filmplatforms. Geopperd wordt om deze toepassing te verrijken met een aantal pareltjes uit de verschillende filmcollecties als soort van aperitief, een verzameling topstukken die de bezoeker stimuleren verder te zoeken op de andere websites. Het woord schatkamer duikt hierbij vaak op in navolging van het initiatief van Beeld & Geluid voor hun eigen schatkamer.

Er zijn echter ook andere manieren om de films beter vindbaar te maken, bijvoorbeeld door het toevoegen van gestructureerde metadata. Met deze gestructureerde metadata op basis van [schema.org](#)¹² begrijpen zoekmachines beter wat de inhoud is van een bepaalde webpagina en leveren daarmee betere zoekresultaten. Door de filmplatforms te voorzien van Microdata, RDFa of JSON-LD wordt er, net als bij linked-open-data, betekenis gegeven aan de gepresenteerde data. Betekenis in de zin dat ook een computer begrijpt wat er wordt bedoeld. Wij mensen snappen bijvoorbeeld dat we naar een webpagina kijken waar je een film kunt afspelen en uit de bijbehorende tekst kunnen we opmaken waar die film over gaat. Een zoekmachine snapt hier helemaal niets van, die herkent enkel een website met content. Met gestructureerde metadata kun je de zoekmachine uitleggen wat er op de pagina staat. Deze kan vervolgens de enorme rekenkracht van computers inzetten om verbanden te vinden en relaties te leggen waar uiteindelijk de gebruiker van profiteert.

¹¹ <https://zenodo.org/records/8273098>

¹² <https://schema.org/>

4.3 Impact

Een betere vindbaarheid van films heeft natuurlijk al de nodige impact op het gebruik van online gepresenteerde films. Voor deze studie is echter ook vooropgesteld om te achterhalen wat voor impact een gedistribueerd netwerk van films als linked-open-data zou hebben. De 8.000 films op het Amateurfilm Platform blijken maar een klein gedeelte van de bewaarde collectie te zijn. Archieven.nl en BrabantinBeelden bevatten al meer dan 45.000 films en de collectiebeheerders geven aan dat zij zeker nog niet hun hele collectie online gepubliceerd hebben. Gezien de ambitie en bereidwilligheid om films als linked-open-data te ontsluiten en de weinig beperkende obstakels op het gebied van rechten en publiekgerichtheid, zal het aanbod van online gepresenteerde films enorm stijgen in het geval van een gedistribueerd netwerk van films als linked-open-data. Deze zijn vervolgens ook veel beter onderling verbonden waardoor naast de kwantiteit ook de kwaliteit van het aanbod flink stijgt.

Of de films vervolgens best op een gezamenlijk platform of juist op verschillende platforms ontsloten worden is nog even de vraag. Een vraag die ook niet direct een antwoord vereist daar er eerst nog de nodige stappen gezet dienen te worden om de films daadwerkelijk als linked-open-data aan te bieden. Dit is een serieuze uitdaging die voor alle partijen ongeveer gelijk is. Het ligt dan ook voor de hand om deze uitdagingen in gezamenlijkheid op te pakken. Samen op zoek naar een geautomatiseerd systeem voor het genereren van entiteiten, samen op zoek naar wie nu precies die online gebruiker van films is en samen in overleg met websitebouwers over het gebruik van gestructureerde metadata. Hiermee ligt ook een heel goede basis om samen nader te bepalen of en hoe een landelijk filmplatform er in de toekomst uit moet gaan zien.

4.4 Aanbevelingen

Om tot een gedistribueerd netwerk van films als linked-open-data te komen zijn er een aantal uitdagingen te overwinnen. Dit zijn zeker geen uitdagingen die collectiebeheerders in hun eentje op dienen te lossen. Hiervoor hebben zij hun bredere organisatie nodig en kunnen ze bovendien gebruik maken van het netwerk van ondersteuning via Netwerk Digitaal Erfgoed. Denk hierbij aan de Datawerkplaatsen en voorzieningen die reeds beschikbaar zijn. Daarnaast liggen er met NORAA en AVA_Net al heel interessante samenwerkingsverbanden waar uitstekend kennis uitgewisseld kan worden en waar in gezamenlijkheid opgetreden kan worden in de richting van bijvoorbeeld softwareleveranciers en webbouwers. In gezamenlijkheid zijn volgende acties wellicht binnen bepaalde tijd te realiseren om zo tot een gedistribueerd netwerk van films als linked-open-data te komen:

- Bij het ontsluiten van de films als linked-open-data speelt de software een belangrijke rol. Een eerste stap voor alle organisaties is dan ook om het collectie-informatiesysteem NDE-compatibel te maken. Hiervoor kunnen zij een beroep doen op NDE-Versnellen en tegen 2025 zouden alle betrokken softwareleveranciers NDE-compatibel moeten zijn.
- Om de metadata van de films als linked-open-data aan te bieden dient deze data verbonden te worden bij de bron. Dit gebeurt door termen te verbinden aan terminologiebronnen. Uit deze studie blijkt echter dat er nog geen of weinig beschrijvende termen zijn opgenomen in de metadata die verbonden kunnen worden. Er dienen dus nog entiteiten toegevoegd te worden. Een geautomatiseerd proces om entiteiten uit beschrijvingen te genereren zou hierbij enorm helpen. Aangezien er door verschillende partijen nog volop geëxperimenteerd wordt met deze toepassingen, behoeft dit onderwerp nader onderzoek om te zien wat het

beste past bij de metadata van films. Hier samen in optreden is van belang om in samenspraak te bepalen in hoeverre automatisch gegenereerde entiteiten betrouwbaar genoeg zijn.

- Uit deze studie blijkt dat er nog maar weinig bekend is over de gebruikers van online filmplatforms en wat voor gedrag zij vertonen. Nader onderzoek naar de gebruiker, zijn online gedragingen en wensen zal waardevolle informatie opleveren die richting kan geven aan het al dan niet ontwikkelen van gezamenlijke filmplatforms.
- Tot slot kan de vindbaarheid van de bestaande online presentatie verbeterd worden door het gebruik van gestructureerde metadata op basis van Schema.org. In samenwerking met de betreffende webbouwers kan onderzocht worden hoe dit het beste toe te passen is.

5. Slot

Deze studie heeft duidelijk gemaakt dat er bij archieven en musea door heel Nederland met veel liefde en aandacht films worden verzameld, bewaard en beheerd. Films die het dagelijks reilen en zeilen van de gewone mens de afgelopen eeuw inzichtelijk maken. Daarmee is deze gezamenlijke collectie van grote sociaal-cultuurhistorische waarde. Kunnen deze films gepubliceerd worden in een gedistribueerd netwerk van films als linked-open-data? Nee, op korte termijn nog niet. Is het onmogelijk? Zeker niet! Met het netwerk van ondersteuning, de razendsnelle ontwikkelingen bij softwareleveranciers, de doorlopende ontwikkelingen op het gebied van AI en misschien wel het belangrijkste van al: het niet-aflatende enthousiasme van de collectiebeheerders moet dit kunnen!

Colofon

Deze studie werd uitgevoerd door Vossekin in opdracht van Beeld & Geluid en is tot stand gekomen dankzij de bijdragen van:

Beeld & Geluid:

Valentine Kuypers, Roosmarijn de Groot en Wilbert Helmus

Brabants Historisch Informatie Centrum:

Mathilde Min en Joost Hoedemaekers

Collectie Overijssel:

Ronald de Jong

Drents Archief:

Jasper Huizinga

Erfgoed 's-Hertogenbosch:

Nancy van den Eijnde

Eye Filmmuseum:

Leenke Ripmeester en Ernst van Velzen

Fries Film & Audio Archief:

Kelly Bauer en Jurjen Enzing

Gelders Archief:

Carola van Dijk

Gemeentearchief Zaanstad:

Rianne van Diepen-Feld

Groninger Archieven:

Marij Kloosterhof, René Duursma en Gert Plas

Haags Gemeentearchief:

Helga Meijer en Wouter Brunner

Limburgs Museum:

Wietske Donkersloot en Frank Holthuisen

Stadsarchief Rotterdam:

Sarah Knuvelde

Met dank aan ieders bijdrage!

Reacties zijn natuurlijk van harte welkom via sies@vossekin.eu